

ОДНА ВЕЛИКА ІНІЦІАТИВА, НЕЗАВИСИМА ПАРТІЯ ПРАЦІ І СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ КАНАДИ.

(Докінчення.)

СП.К. зробила велику помилку тим, що розконала професійний союз. Бо маючи великий вплив в профсоюзах, С.П.К. могла зробити більше роботи в реакційній А.Ф.П., ніж в створеній нею О.В.Ю. Це є першою помилкою С.П.К. Друга помилка така: Коли С.П.К. створила вже революційний професійний рух (О.В.Ю.), то повинна була придержуватись постанов келгарської конференції, а не пофатись назад і крутити робітничі маси. Коли яка робітничая партія уважає себе революційною, то вона ніколи не повинна тої революційності присилати. Ані перед нападами буржуазії, ані навіть тоді, коли нема вигляду на революцію. Революційна партія має мати свою одну витінену ціль: повалення капіталістичного ладу і заведення диктатури пролетаріату.

Комуністична партія мусить лишити партію акції без огляду на те, чи революційний рух в найближчій період піде швидшим чи повільнішим ходом. Вона мусить мати на чолі борчихся мас, вона має ясно і чітко формувати бачення і тим зривати маску з лагідних закликів соціял-демократів, які є завжди розраховані на компроміси. При всіх випадках комуністична партія мусить організувати укріплення своїх позицій, придувати маси до активних маневрів і убуковати їх новими методами, які повелуть маси до откритого бою з ворожими силами. (Тези Ш. Конгресу Комітету.)

Правда, С.П.К. не носила назви комуністичної, однак в той час претендувала на таку.

С.П.К. втратила вплив не лише в масах профсоюзів, але та кож і в своїх власних рядах. Всі члени С.П.К., котрі придержувались поглядів, висловлених в повисшій цитаті — розбились С.П.К. і перейшли в ряди недавно повставшої революційної політичної організації — Робітничої Партії Канади. С.П.К. має під теперішній час всього три відділи, в котрих є не більше як сто членів. Вони й на даліше (раз на три місяці) видає свій орган "Вестерн Кааріон", однак та газета для робітничої класи є неприступна. Там нема теорія, філософія і дебати трох-чотирох "інтелектуалів" тої партії.

Ось це двайцятитисячний доробок С.П.К.!

Що до О.В.Ю., то її поховала С.П.К. скорше, ніж сконала С.П.К. скорше, ніж сконала

ма сама. Однак ми ще й нині чуємо про "діяльність" О.В.Ю. Хто не є ознакменений з канадським робітничим рухом, а читає "One Big Union Bulletin", той може подумати, що О.В.Ю. сильна і зростає з кожним днем, як це та газета представляє. "One Big Union Bulletin" — це лише рамці з організації. О.В.Ю. не числить більше як 500—700 членів (Вінніпег і Транскана). Але газета розходиться в кількадесять тисяч примірників тому, що в ній ведеться "foot ball contest" і через те її купують десятками всі ті, що хочуть виграти гроші.

На поклик Р.П.К. були члени О.В.Ю. масово вступають назад до А.Ф.П. і там в середині працюють над тим, щоби перевести в життя ідею відомого робітничого провідника в Злуч. Державах Фостера — амагмацію.

Під теперішній час робітничий рух в Канаді підупав. Причини ми вже говорили по висше. Р.П.К. стараєсь всіма силами повести канадське робітництво до акції і в тій цілі вже прочитала собі дорожку, розбиваючи гнилу колоду С.П.К. Однак Р.П.К. стрінулася тепер в Майнотбі і Онтарію з сильним ворогом — Независимому Патією Праці. Н.П.П. під жадним усмієм не хоче згодитись на пропозиції Р.П.К. щодо створення "єдиного фронту".

Провідники Н.П.П. в Канаді нічим не різняться від своїх товаришів з Партії Праці в Англії.

Н.П.П. не веде жадної пропаганди серед робітничих мас, хочби навіть в дусі реформістичним. Лідери цієї партії йдуть в маси лише перед виборами і на тім кінчається їхня діяльність.

Проти цих нових робітничих паразитів бореться тепер наші революційного пролетаріату Канади. Чи власть її поховати й Н.П.П., це покаже будучність. Та всеж є надія, що розбитий пролетаріат Канади скорше чи пізніше збудеться зі сну, пізнає свої помилки і збудує не лише сильний професійний рух, але й сильну революційну політичну партію, котра принесе йому освободження.

Синьоверголець.

ВСЕНАРОДНА БІБЛІОТЕКА В КИЇВІ.

Мало хто поза межами Києва чує і знає про Всенародну Бібліотеку України — оден із дорожочіших культурних здобутків революції. Утворена була Всенародна Бібліотека в кінці 1918 року, але ріст і розвіт її припадають вже на 1919—1922 рр.

Вона має загальне завдання стати великою бібліотекою всесвітнього типу на зразок Петроградської Публічної, Московської Румянцевської, Вашингтонської Конгресової й т. и. Але опріч того має вона й своє спеціальне завдання — збирати весь літературний матеріал всіма мовами, що в будь якій мірі дотикає України, українського народу хоч де він не жив, та всіх народів, що заселяють Україну. Таким чином, вона повинна стати найповнішим жерелом літератури і українознавства.

Це такі завдання, які великі світові бібліотеки виконували протягом століття або й більше.

Найбільша в світі Париска Національна Бібліотека, що має поверх 3 мільйонів томів, утворена аж в 14. столітті. Бритійський музей, друга розмірами бібліотека всесвітня, утворений в 1753 році. Петроградська Академічна Бібліотека має поверх мільйона томів, утворена двіста років тому. Петроградська Публічна Бібліотека з своїми 2 1/2 мільйонами томів утворена на початку 19. століття і т. д.

Такий самий довгий без кінець шлях слави-б і перед Всенародною Бібліотекою України, як би не прийшли їй в допомогу сили та обставини революції. І ось той книжковий фонд, на зібрання якого иншим великим світовим бібліотекам за мирних часів потрібні були століття, — Всенародна Бібліотека України встигла набути за 4 роки.

Справді. За 4 роки свого існування Всенародна Бібліотека України встигла зібрати величезний книжковий фонд поверх мільйона томів, друкованих та писаних десятками європейських і азійських, живих і мертвих мов.

За ці 4 роки Всенародна Бібліотека України встигла обізнати всі громадські й державні бібліотеки У.С.С.Р. і заняті перше в ній місце розмірами свого книжкового фонду. Цей фонд складається з сотень тисяч звичайних книг, з десятків тисяч стародруків 15—18 століть, з десятків тисяч рукописів, графічних творів, нот, з періодичних видань за кілька століть то шю.

В його склад ввійшло до 30 бібліотек, закуплених у професорів і різних учених; 30—40 бібліотек, подарованих та переданих Всенародній Бібліотеці; тисячі осіб, установ, видавництва дарували та передавали Всенародній Бібліотеці й окремі книжки, і збірки книжок, і цілі цілі бібліотеки. Богато здобула Всенародна Бібліотека, ратуючи від знищення цілі бібліотеки в Києві й по про-

вінші підчас стихійних рухів, переворотів то що. Поступали до неї і обовязкові примірники всего виданого на території У.С.С.Р. і Р.С.Ф.С.Р. через книжні палати: Київську, Харківську та Московську; закордонна журналістика з Америки, Англії, Франції. Цей величезний фонд безупинно зростає і недалекий той час, коли Всенародна Бібліотека України розмірами свого книжкового фон-

ду дожене найбільші світові бібліотеки. Всенародна Бібліотека встигла за найтяжчих обставин відкрити читальню, до якої нині вже пушено поверх 100 тисяч книжок і 80 тисяч примірників газет.

Міститься Всенародна Бібліотека України в Києві в будинку Всеукраїнської Академії Наук, бульвар Шевченка 14. С. Пастернак.

СТРАЙК МАЙНЕРІВ В ДОЛИНІ СААР.

Дня 5. лютого вибух в долині Саар (німецька провінція, що остає тепер під французькою окупацією) конфлікт, що має далекогосягłe значіння для міжнародного пролетаріату. Майнери підняли боротьбу проти неустойної провокації зі сторони французької управи копаель вугля. Обсяжкою про гори золота, які роблено майнерам в часі захоплення саарських копаель французьким правительством, не здійснило. Подороження було як так виносиме, аж доки не уведено виплати заробітної платні робітникам в франках. Від того часу управа копаель старалась використати вищу заробітну платню для своїх реакційних цілей. Аби збільшити продукцію, виплачувано урядником премії і уведено таку систему приспінчення, яка переписувала все, що досі практиковано. Майнери багато терпіли на цім, що знається системою ошаджування метеріалу. Велике число нещасливих випадків треба приписати цій системі. Разом з тим управа почала легковажити ріжні застереження суспільного характеру, пороблені в користь майнерів. На свята для відпочинку не дозволявано. Потрібно було вести довгі переговори, доки дозволено їм на короткі свята. Подвійне обниження платні, що разом творить суму 7 франків, викликало обурення до найвищої степені. Рент за компанійні доми замешкалі майнерами, сгнугв нечуваної висоти. Поміч давано на касами хорих була дальше зменшена перед вибухом страйку. Все те виторвало атмосферу серед майнерів, що мусіла привести до вибуху скорше чи пізніше.

Майже таке саме положення річей розвинулось в сусіднім вуглевім районі Лютарингії. Безпечно можна твердити, що управи лютарингійських і саарських копаель працювали разом рука в руку. Державний і приватний капітал уживали усіх способів, аби зробити з майнерів в саарській і лютарингійській окрузі покірних рабів.

Однак вони перечислились. Провідною цілею Союзу Майнерів Альзасії і Лютарингії, що є злучений з Червонім Інтернаціоналом Профсоюзів, є удержувати і скріпляти чут-

ство солідарності і міжнародну думку поміж майнерами в Лютарингії і в долині Саар. Ця обставина буде мати рішачоє значіння в боротьбі, що тепер розгріється. Цілими місьями майнери в Лютарингії боролися за підвищення платні. Працьодавці, на чолі з вуглевім бароном Де-Вентелем, є незрушними. Майнерів повідомлено про koniecь терміну існуючої угоди і про дальшу знизжку платні.

Заворуження майнерів в саарській окрузі привело до мобілізації майнерів в Лютарингії. В додатку велике занепокоєння оргнурло майнерів в нутрі Франції.

Є неправдоподібно, що реформістські лідери французької майнерської юнії вспіли придушити боевого духа рядовиків. Окупація Руського басейну викликала значне оживління діяльності майнерів Лютарингії і Франції. Майнери бачили догідне для них положення витворене окупацією Русьчини, і вони говорять: тепер або ніколи! Ніколи не будемо мати знова так догідного положення для осягнення наліжних домагань. Тепер є час для акції. Відтаття доставки вугля з руського округа майже вичерпає резерву французького вугля. В вуглевих округах нема тепер резерви вугля.

З огляду на таке положення Союзу Майнерів Лютарингії знова зажадав від властителей копаель сповнення своїх домагань. Властители пробували успокоїти майнерів підвишкою денної платні о 2 франки, але рішучо відказались вести переговори з організацією. Це був koniecь мира. Дня 4. лютого зійшлись на збори делегати Союзу Майнерів Альзасії і Лютарингії і постановили вийти на страйк. З вуглевими округами Франції сейчас навмашть кругом буде заключена умова для єдності акції.

Коли-б боротьба продовжалася, то тоді завивється до солідарності вуглекопів в Русьчині.

Усе те вказує на тісну звязь поміж окупацією Русьчини і міжнародним робітничим заворуженням. Крожі зроблені капіталістичними володарями Франції, є загрожени робітничтвом... Е. Бекер.

"контрактив" було настільки великим, що Київ — суто українське місто, під впливом того, що більшість учасників "контрактив" складалася з помішників — Подякія, швидко сполучувався. Київ став під впливом ярмарку багатим, будувалися нові будинки, в 1809 р. було почато будівлю й достістучого "гостинного" двору, збільшувалася кількість населення і т. п.

Друга доба — з 1831 р. по 1861 р. характеризується зменшенням значіння "контрактив", збільшенням ярмарку. Хліб, який до утворення Одеського порту, був самим значним предметом умов на "контрактах" в Києві, стало вигідніше везти до Одеси — і це нашкодило Києву.

Але поступово місце хліба на Київських "контрактах" починає забирати цукор (цукрова промисловість на Україні починається з 1838 р.) — але спершу для рбвничку цукрової продукції вимагалось багато грошей — і тому "контрактив" з 40. рр. набувають характеру

великих кредитних установ. В третю добу — цукор відіграє саму значну роль в "контрактовому" обороті, але — разом з поширенням залізниць та поглибленням постійної торгівлі ярмарок в Києві починає губити своє значіння — починаючи з 70 р. Київський ярмарок все падає і падає, обороти його зникаються, зменшується зідд торговців — тим більш, що й самі "контрактив" все більш і більш відриваються від ярмарку і переходять до постійної біржі.

Напередодні війни обороти ярмарку дійшли до 300,000 рублів проти 1,000,000 руб. в 70 роках і війна-ж скасувала контрактний ярмарок зовсім — і напередодні революції (1917 р.) вони зібрались в останній раз.

Зараз Київський ярмарок поновлюється — але поновлюється в нових умовах і нових формах. О. Д.

* По стат. акад. М. Васильєва "Київське Контрактив" (1798—1917). — Историческая справка.

КАРНІ ЕКСПЕДИЦІЇ ПО СЕЛАХ СХ. ГАЛИЧИНИ.

Снятин.

Рекрути мали ставитися 23. січня 1923 р. Вночі перед цим рішенням польська поліція уладила формальний лови на рекрутів, які в цілім повіті обмежились до "добичі" в числі 14 людей. Взагалі добровільно ніхто не ставився. Значна части новоборців з лівничої часті повіта, около 100 людей, ще перед бракою "всмігрували" за Збруч і на Буковину. З полудневих сіл коло 30 людей ошинулись на Чехословаччину, решта біля 700 хлопців креться по лісах. Польська державна поліція уряджує беззастанні лови, а кого зловить, відставляє до Снятина а відтіля до Коломиї. Нагніку уряджує жандарми рочами а до помочи беруть наказаних вівтів та громадських поліціяв. Ім то обіцяють по 150,000 мп. за зловлення або вказання одного рекрута. За три тижні нагінки вав і підступу. Ось приміром у Волочківцях, Орельцях, Тулові та Любківцях жандарми проголосили так: "Хлопці не потребують ховатися, хто не хоче служити в польському війську, най іде до пана старости, там дістане паспорт тай поїде собі чи на Чехи чи на Україну". Ми були свідком розмови державного поліціянта з цивільним поляком, де перший з них сказав, що погранична сторожа хоча не має приказів "jednak z zycielowoscia i za wynagrodzeniem pomaga nam lowić rekrutów". Последніми часами зачала влада висилати карні експедиції на села. Доси такі експедиції були в Стецевій, Красноставцях і в Задубірцях. Від 13. лютого 1923 р. розкватиро-

вано в самім місті Снятині по домах батьків, що їх сини не пішли до війська, по кільках воляків, які нищать і рабують, що ім тільки попаде під руки.

Речиньць реєстрації старших річників скінчився 15. лютого. В ніодній громаді в повіті ніхто не зголосився, навіть писарі не хотіли переводити реєстрації. Старство дуже натискає на вівтів, щоби перевели реєстрацію. На урядовім зібранні вівтів 16. лютого 1923 р. комісар старства продовжив речиньць реєстрації до 21. лютого і приказав вівтам перевести реєстрацію як зможуть навіть без виповнення всіх рубрик. Наказні вівти владили спис самі, бо ніхто з інтересованих до реєстрації не зголосився а в деяких селах писарі відмовили послуху, тому там надано військових писарів (Карлів та інші). Для страху зловж і воперек повіта переїзять відділи кінноти.

Печенія пов. Перемишляни.

В Печені пов. Перемишляни явився дня 24. лютого відділ піхоти з 77 вояків під командою капітана Ярося і почав ловити рекрутів, переводити військову реєстрацію. З рекрутів не зловили нікого, але за те забрали багато дробу, свиней, рогатої худоби, збіжа і т. п. Жінку Степана Крета і дві його доньки побили за те, що не давали взяти пацюка. За те саме побили Василя Васильєвоого. У Марії Шиманської взяли корець пшениці, у Йосифа Крета корець вівса і мішок муки. Ялівку і бичка, які забрали в Андруха Дзюби і Андрій Гоа,

зараз зарізаї. Шодень ходять по селі вояки і наказують по хатах, щоби готовили для них обід.

Підгаєччина.

ВІВСЯ, дня 7. лютого. — Прибудо до села 35 польських жовніврів з поручником і розпочали грабнті і бити невіщичних селян за те, що рекрути не пішли до польського війська. Знущалися в страшний спосіб. І так на Семка Озімка лягло двох жовніврів а третій бив; тяжко побили Зофію Набережну, дочку її Марію та її чоловіка, в яких забрали 75 кг. муки, 60 кг. жита, 60 кг. житної муки, 14 курок, 300 кг. бараболь і фіру дров. Марцелю Сабодяні і її дочку марію Гнативну також тяжко побили, і забрали 14 курок і 120 кг. насівки, ще й до цього розбірали хлів і повніли розбирати хату та грозили підпалом, за те, що вони "мають на таких Українців око", бо чоловік Марії перебуває на Чехах.

Між иншими побито тяжко 80-літнього старця Якова Стефанюка, Семка і Анну Ятву, тяжко побито, при чому і забравуали в них 50 кг. пшениці і фіру дров; Анну Здеб також побито; майже в кожного із села щось забрали: у Мілька Кавки 4 курки, Явдоху Озімок 100 кг. муки, Яцка Ятви 13 курок і 3 качки, Анни Озімок 100 кг. ячменю 40 кг. муки, Вавра Грубчук 130 кг. муки, Дмитра Волощука-біля, 120 кг. муки, 100 кг. жита, в Івана Гумєньського дереву, в Петра Завадського 300 кг. збіжа, ячменю і вівса. Також не минули Олександру Терлюка літ 73, в якого зібрано муку, за це, що син служив в У.С.С., підчас виборів був арештований і смертельно побитий. Наравно якого добра селяни набрали кількога фір і відставили до Підгаєць; одну фіру взяв поліція Спихала в жандармню до Шепанова.

Вівсянець.

Нивиці, пов. Радеків.

Дня 26. січня ц. р. о год. 9 рано прибула в село Нивиці, пов. Радеків карна експедиція (одна чета 7. п.п.). Командант експедиції заявив нашому вівтові: "dzis ja tu jestem wojtem". І справді так було, до пізнього вечера дунали в селі курки, плач і стріли. Забрали в нашій селі 15 кг. збіжа (ячмінь і овес), 3 фіри сіна, в атакач впало 5 гусей, 2 качки, ковбаси кільканайцять метрів і т. д. На скликаним вечером мітінгу сказав командант, щоби підписались, що завтра попри снають рекрутів. Ранком другого дня жовніри відіхали до Ниминова в супроводі 10 піввод з навантаженою працею гром. Нивиць і Трійці.

Observator.

Березин коло Роздоу.

Дня 23. лютого жандарми напали на дім Анни Борисовської, пошукуючи за сином "дохотником". Синові удалось втечи; а Миколу Гудиму закували в кайдани а Петра Пшеничку і його жінку Марію тяжко побили. Побито також Теклю Борисовську. Найбільше побили Анну Борисовську, так що вона зямліла. Стан її здоров'я безнадійний. Жандарми післали за лікарем, щоби ратувати побитих. При ревізії жандарми украли годниник.

—Як Ільків обманув своїх власних сопартійників.

Львівська "Земля і Воля" доносить: — Недавно читали ми в польській пресі заяву т. зв. послів-ліборобів в справі Східної Галичини, підписану "головною" клубу Ільковим. Шойно довідуємося, що Ільків без відома і без згоди своїх сопартійників написав і вислав своє письмо до Сікорського, який передав його Скушійському як документ на Раду Амбасадорів. Це письмо є містифікацією, а його автор Ільків звичайним шантажистом, яким він завсігди був. В нас є оргінальна заява сопартійників Ількова.

ІСТОРІЯ КИЇВСЬКОГО ЯРМАРКУ *)

Київський Ярмарок, або, як більше кажуть, "Київські Контрактив" існують в Києві з 1798 р.

"Контрактив" існували раніше в м. Львові (в теперішній Галичині), пісяж-ж відходу Галичини по першому розділу Польщі в 1772 р. до Австрії. "Контрактив", які мали польський характер, було перенесено до м. Дубна (на Волині); в Дубні з XVII. віку існував свій ярмарок — і коли до ярмарку добавились "Контрактив" (зідди землевласників для заключення всяких умов про продаж, купівлю, заклад своїх маєтків), роя цього ярмарку значно збільшилася — а саме місто Дубно поширилося та вросло (досить сказати, що на "Контрактив" зіджалася понад 30 тис. народу — переважно польської шахти). Як відомо в 1793 р. був другий розділ Польщі — і по ньому Волинь разом з Дубном відійшла до Росії — і таким чином Дубенські "Контрактив" стали російськими. По указу Павла І. (1797 р.) — по міркуванню і політичним і господарським — "контрактив" з Дубна було пе-

ренесено до Києва. В Києві "контрактив" і відкрились в перший раз в січні 1798 р. і тяглись до 1. лютого.

Спершу в Києві були лише "контрактив" — і вже потім для обслуговування потреб приздаючих помішників, для того, щоб їм іти змогу підчас "контрактив" зробити певні запаси товарів на цілий рік. Поступово підчас "контрактив", розпочинався ярмарок; потім ярмарок з "контрактами", так би мовити злились — і ми вже маємо "Київський Контрактовий Ярмарок".

В Історії розвитку Київського Контрактового Ярмарку помічається три доби — І. з часу його утворення до польського повстання 1831 р., II. — з польського повстання до упадку кріпацтва (1861) і III. — з упадку кріпацтва до революції 1917 року.

Перша доба була добою однакового розвитку і "контрактив" і ярмарку: помішники надіждали до Києва з великими грошми (по декілька бочок з золотом), продавали й купували маєтки — і золото кидали куда тільки могли; значіння

НОВА ЦІННА КНИЖКА! Ми дістали з Європи дуже цінну книжку для кожного свідомого українського робітника і фермера, написану А. Богдановим, п. н. Початковий Курс Політичної Економії (В ПИТАННЯХ І ВІДПОВІДЯХ) Є це перша того рода книжка в українській мові. Книжка має 127 сторін дрібного друку в самих питаннях і відповідях. Неодні робітники, що читав вже матеріал по політичній економії з інших книжок і не міг все зрозуміти, має тепер спромому вирівнати незрозуміле, бо в цій книжці є 300 ріжних питань в обсягу політичної економії і довші або коротші відповіді на них. ЦІНА КНИЖКИ 50 ЦЕНТІВ. Замовлення і гроші посилайте на адресу: UKRAINIAN LABOR NEWS COB. FRITCHARD & MCGREGOR STS, WINNIPEG, — — MANITOBA, — — CANADA.